

виклик сторін. Слідчим суддею у таких випадках може прийматися рішення шляхом проставлення підпису на підготовленому слідчим або прокурором документі.

4. слідчий суддя, розглядаючи скарги на дії або бездіяльність, рішення прокурора чи слідчого зобов'язаний прийняти рішення по суті скарги (клопотання). У разі скасування незаконного рішення, постановляє своє рішення по суті питання.

5. Слідчими суддями ведеться документообіг по провадженням, що перебувають у сфері їх нагляду.

6. Зменшити кількість рішень, на прийняття яких уповноважений виключно слідчий суддя. Наприклад особисте зобов'язання, порука як захід забезпечення кримінального провадження. Розмір застави також може визначатися стороною захисту і прокурором, якщо мова не йде про тримання під вартою. Доцільно замість трьохланкової системи прийняття рішень, чітко розмежувати сфери відповідальності слідчого судді та прокурора.

ОБОВ'ЯЗКОВІСТЬ ВАКЦИНАЦІЇ ВІД COVID-19: ПРАВОВЕ ОБґРУНТУВАННЯ ВІДМОВИ І ПОДАЛЬШИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ СВОГО ЗДОРОВ'Я

Риженко І. М.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Почтар С. Г.

*студентка 3 курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Сьогодні український інформаційний простір переповнений інформацією про вакцинацію від COVID-19. Яку варто обрати, чи обов'язково вакцинуватися, які побічні ефекти і ускладнення – від пліток, фейків і заяв політиків до думок різноманітних експертів і порад

лікарів. Про дійсний стан речей у питаннях, які турбують кожного українця, ми вирішили дізнатися з офіційних джерел [1].

Хвилю незадоволення у частини суспільства викликав один із законопроектів (№ 4142) про примусове щеплення, петиція про скасування якого отримала достатню кількість голосів на сайті президента для зняття з розгляду у парламенті.

Сьогодні в усьому світі створюються умови, аби заохотити громадян до щеплень від COVID-19. В деяких країнах вакцинація стає обов'язковою для реалізації своїх прав. Тут слід урахувати, що відмова від вакцинації є правом громадянина. Але, як будь-яке право, в окремих ситуаціях це право може бути обмежено [4].

В принципі, проблему обмеження прав і свобод можна розглядати з двох точок зору:

1) коли обмеження пов'язані з особливими обставинами, екстраординарною ситуацією в суспільстві і державі, що має бути прямо передбачено законами даної країни;

2) в інших рядових випадках, коли обмеження прав і свобод особистості викликані необхідністю уникнути порушення прав і свобод інших людей [3].

Таким чином, поточна ситуація з вірусом COVID-19, в цілому, підходить під Ситуацію № 1, що вимагає обмеження прав частини людей, що не бажають робити щеплення добровільно, з метою забезпечення громадського блага, поширення епідемії та запобігання хворобам і смерті багатьох тисяч громадян.

Загальна декларація прав людини (стаття 29, частина 2) визначає, що при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

Таким, чином питання в балансі прав окремої особистості та інтересів суспільства.

Відповідно до Конституції України, права і свободи людини та громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Маємо, навіть при численних змінах до законодавства України, безлічі Постанов Кабінету Міністрів, розпоряджень місцевих органів влади та інших примусових актів щодо запровадження вакцинації від COVID-19, клінічні випробування мають проводитися лише зі згодою пацієнта (добровольця). Будь-які примуси, дискримінація та обмеження особи саме з цього приводу є незаконними [4].

Примусове щеплення від коронавірусу, під різними приводами, вже запроваджене в: Саудівській Аравії, Таджикистані, Туркменістані, Росії, Франції, Італії, Греції, Великій Британії тощо. Президент Франції Є. Макрон 12 червня заявив, що невакциновані громадяни матимуть багато обмежень, зокрема, їм заборонять: відвідувати кінотеатри, кафе, торговельні центри, купувати авіаквитки та ін [2].

В Україні також діє добровільно-примусова вакцинація для певної категорії громадян, попри заяву Віктора Ляшка, що зараз є достатній попит на добровільну вакцинацію. Так, у Дніпрі, працівники виконавчих органів, комунальних підприємств, установ, закладів міської ради повинні вакцинуватися від COVID-19. Співробітники, які не вакцинуються до 15 жовтня, будуть вимушені щотижня надавати довідку про відсутність коронавірусної хвороби. Відповідна вимога прописана у розпорядженні міського голови Бориса Філатова від 2 серпня 2021 року.

Однак за чий кошт проводитиметься тестування на коронавірус тих, хто не вакцинується, у розпорядженні не вказано. Відповідний документ оприлюднений на сайті Дніпровської міської ради.

Зараз дослідження вакцин тривають і перебувають на різних стадіях. Тож люди, що роблять собі щеплення, по суті, є добровольцями – експериментаторами, учасниками медичного експерименту, що роблять безумовно дуже важливу для суспільства справу – тестування вакцини від небезпечного захворювання. За підсумками цього тестування, будуть виявлені і прораховані ймовірності побічних ефектів вакцини, ризики при захворюваннях, протипоказання і ще багато різних факторів, які дозволять, в майбутньому ефективно боротися з вірусом шляхом застосування ефективної і безпечної вакцини.

Держава повинна всіляко підтримувати цих людей, перш за все шляхом забезпечення пильним медичним контролем, а також наданням будь-яких соціальних привілеїв і можливо матеріальною підтримкою (але такі привілеї та бонуси не повинні бути настільки великими і значущими, щоб стати підкупом і спонукати (примусити) людини спочатку не бажає вакцинуватися, і що знаходиться в скрутному становищі, зробити собі щеплення тільки заради цих бонусів).

Разом з тим, примушування до участі в медичному експерименті, є очевидно аморальним і неправовим діянням. Особливо якщо примус пов'язаний з явною дискримінацією, втручанням в приватне життя або введенням обмежень, що ускладнюють людині отримання засобів для існування.

Добровільно-примусова вакцинація лише підсилює настрої проти щеплень і дає величезне підґрунтя для конспірології.

Крім цього, люди, які відмовилися від щеплення, можуть зіткнутися з різними обмеженнями.

Важливо пам'ятати, що ряд професій одразу передбачають певні медичні обмеження і включають в себе вимоги вакцинації. Разом з тим

відмова від такої вакцинації з посиланням на небажання брати участь в медичному експерименті і випробуваннях не пройшла повний цикл клінічних випробувань вакцини – можливий, але вбачається неперспективним для захисту своїх прав в національних судах [4].

Якщо ж, незважаючи на всі обставини, ви вирішили не робити щеплення – то це ваш вибір і держава, чиновники і роботодавці повинні його поважати. Така відмова не повинна стати причиною дискримінації і не може бути підставою для покарання вас в тій чи іншій формі. У разі необхідності надати письмову відмову, можна рекомендувати оформляти це як відмову від участі в клінічному дослідженні вакцини від COVID-19, як альтернативний варіант – можна написати, що відмовляєтеся не від вакцинації, як такої, а від вакцинації конкретною вакциною з проханням зробити щеплення іншою більш дослідженою вакциною.

Перспективи справ, пов'язаних з відмовою від щеплення є ст. 8 Конвенції, яка захищає від втручання в приватне життя (включно з медичною автономією), ст. 10 Конвенції – свобода вираження думки, це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без будь-якого втручання з боку органів державної влади і незалежно від державних кордонів. І тут вже є успішні кейси про захист заявників від покарання за необережні висловлювання про COVID-19. Зрештою, є ст. 2 і ст. 3 Конвенції, захист права на життя і захист від нелюдського поводження, в рамках яких можна розглядати питання наслідків медичних експериментів, а також відмови в медичній допомозі або несвоєчасної медичної допомоги [2].

Література:

1. Закон України про охорону здоров'я. № 1123-IX від 18.12.2020, ВВР, 2021, № 12, ст. 98 – вводить в дію з 14.02.2021.
2. Порядок здійснення фармаконагляду, затверджений наказом МОЗ від 27.12.2006 № 898 та Дорожньої карти з впровадження вакцини від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, і проведення масової вакцинації у відповідь на пандемію коронавірусної хвороби COVID-19 в Україні у 2021-2022 роках.
3. Конституція України: електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. Дата звернення 20.09.2021.
4. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб»: електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>. Дата звернення 20.09.2021.